

ל צורך הדיון אגדיר מהו מאמץ תודעה. מאמצי התודעה כוללים את כל הפעולות הנעשות לשם תקשורת בין הדרג האסטרטגי-הצבאי לבין קהלי יעד שונים לצורך הערכת המצב בתחום התודעה וגיבוש ההמלצות לרמה הממונה - כל אלה במקביל למאמצי הלחימה תוך הבאה בחשבון של שעון הלחימה. המאמץ צים בתחום התודעה אל מול קהלי היריב כוללים את המרכיבים הבאים: תחבולה, הפתעה, הונאה והטעיה. שימוש באמצעי עים האלה מאפשר רציפות של המלחמה ואת המשכיותה.

יש חשיבות רבה לכך שתהיה סינרגיה בין המאמצים האלה לבין אלה הננקטים על-ידי גופים אחרים העוסקים בתחום - הן בתוך צה"ל (דובר צה"ל) והן גופים אזרחיים (משרד ההסברה הממשלתי, גורמים בשלטון המקומי, רשות החירום הלאומי [רח"ל] והמועצה לביטחון לאומי).

התודעה משמשת כלי חשוב לפנייה לקהלי היעד השונים (למשל, חיילי צה"ל, אזרחי ישראל - היהודים והערבים, הפלסטינים, הארגונים הבינ-לאומיים, התקשורת הישראלית והבינ-לאומית). במסגרת המאמצים האלה יש ליצור את הנרטיב שאותו מבקשים להעביר לכל אחד מקהלי היעד בהתאם לאירועים. באמצעות מאמצים רציפים בתחום התודעה ניתן לסייע למאמצי הלחימה.

מכלול התודעה כולל קציני מטה שונים, המשתייכים למערך הסדיר ולמערך המילואים. עם אלה נמנים קצינים הומניטריים מהמנהל האזרחי, יועצים משפטיים, פסיכולוגים, נציגי דובר צה"ל, נציגים של ההתיישבות היהודית, נציגי שב"כ, קציני מודיעין וקציני אג"ם. כיום, ככל הידוע לי, יש הבדלים מהותיים במילוי המאמצים התודעתיים בין הפיקודים השונים. הרושם שלי שבפיקוד המרכז ממלאי התפקידים האלה מקדישים מזמנם לקידום המאמצים התודעתיים, אך בפיקודים אחרים המצב אינו כזה. יש לציין שגם בפיקוד המרכז יש מקום לשיפור בתחום הזה.

כדי למלא את המשימות בתחום המאמץ התודעתי אין צורך להקצות משאבים מיוחדים. כל בעלי המקצוע נמצאים בצה"ל, ויש לשאוף לכך שיונחו על-ידי הדרגים הבכירים ביותר - החל מהרמטכ"ל עד גופי הפיקוד השונים - להפעלת המאמצים בתחום התודעה

מבט אישי

התודעה כעיקרון מלחמה

ראוי שהגורמים המופקדים על כך בצה"ל יבחנו את האפשרות של הוספת סעיף התודעה כאחד מעקרונות המלחמה

סא"ל (מיל') אייל אינגבר קצין אג"ם במילואים במכלול התודעה של פיקוד מרכז

כחלק מן המאמץ המלחמתי בעתות שגרה ובעתות חירום.

אחת הדוגמאות הבולטות היא פנייתו של הרמטכ"ל רא"ל גדי איזנקוט ב-9 בפברואר 2016 לאזרחי ישראל באמצעי התקשורת: "אנחנו עושים מאמצים גדולים מאוד, שרובם הגדול סמויים מהעין הציבורית, אבל מי שמסתובב סביב רצועת עזה יראה קרוב למאה כלים הנדסיים. יש לנו את היכולות המתקדמות בעולם, ועדיין זה אתגר גדול. אנחנו לא נותנים לעובדה שיש שקט בדרום לאחז עיניים".¹

הוא אמר שצה"ל פועל באמצעות תחבולה כדי להתמודד עם תופעת המנהרות, זאת בתגובה להודעת החמאס שהדרך לניצחון שלו היא חפירת מנהרות והגעה

דיני. אחת הנקודות החשובות היא לש- מור על גמישות מחשבתית ועל השתנות מתמדת, כפי שפורט במאמרם של רס"ן ד"ר רום לירז וסא"ל הדס ייגר-זלינגר "במערכות"². חשוב לתת מענה לתודעת האויב בדיוק - ואולי אף יותר - כפי שני לחמים נגדו בשטח. לדבריהם, במלחמת לבנון השנייה השכיל האויב לעבור מש- גרה לחירום, ואילו צה"ל לא הצליח לע- בור בצורה מהירה, לרבות גיוס מילואים, משגרה לחירום. הלקח, להבנתי, הוא שהתארגנות מהירה של המפקדה יכולה לסייע לפגיעה במרכזי הכובד של האויב.

החשיבות של מרכז תודעה אחוד במטה הכללי

חשיבות רבה יש להקמת גוף מטכ"לי שיגבש את ההמלצות בתחום התודעה וירכז את כל המאמצים הנעשים בת- חום הזה ביחידות השונות העוסקות בכך בצה"ל בעתות שגרה ובעתות חירום. לדעתי, כיום ננקטים המאמצים בתחום הזה על-ידי מכלולים שונים בצבא ללא תיאום ביניהם, הם אקראיים ולא מתוכ- ננים, ולכן אינם משיגים את מטרתם. רק באמצעות ריכוז המאמצים לכדי מאמץ אחוד ומתוכנן ניתן יהיה להגיע להכרעה תודעתית ולניצחון תודעתי.

כדי להקים גוף מטכ"לי כזה יש לכו- נן מסגרת שבה ייפגשו מכלולי התודעה הפעילים כיום, ושבה יפרטו את הפעי- לות הנעשית על-ידי כל אחד מהם, זאת במטרה לאחד את הפעילות של כל הגו- פים, לעמוד על התפקידים שיש להם, כדי שניתן יהיה לגבש המלצות בתחום הזה למטה הכללי, ודרכו להגיש המלצות לדרג המדיני.

סיכום

יש חשיבות רבה לכלול את עקרון המ- לחמה התודעתית כאחד מעקרונות המלח- מה של צה"ל על מנת שהמפקדים בצה"ל - הבכירים והזוטרים - יכירו בחשיבות הדבר. זאת, כדי שניתן יהיה להגיע לה- כרעה תודעתית ולניצחון תודעתי. כיום, בעידן של אמצעי תקשורת מגוונים, המ- גיבים במהירות על כל התרחשות, מוש- פעים כל קהלי היעד שנמנו לעיל ממאמצי התודעה, ולכן יש חשיבות רבה להתמקצע בתחום הזה, להגיב במהירות למאמצים בתחום התודעה שעושה האויב, ואף לה- קדים אותו. לישראל יש את היכולות לכך.

תקשורת באיו"ש בצילום פעילויות צה"ל
בעידן של אמצעי תקשורת מגוונים, המגיבים במהירות על כל התרחשות, מושפעים כל קהלי היעד ממאמצי התודעה, ולכן יש חשיבות רבה להתמקצע בתחום הזה, להגיב במהירות למאמצים בתחום התודעה שעושה האויב, ואף להקדים אותו

דרכן ליישובים ישראלים. מאז הצהר- תו לתקשורת קרסו בדרך לא ידועה תשע מנהרות, ובחלק מהן נהרגו כתוצאה מכך אנשי חמאס. לקריסת המנהרות ולהודעת הרמטכ"ל יש תפקיד חשוב במאמץ התו- דעתי. ואכן המאמצים האלה נשאו פירות ויצרו הרתעה. מאז נמסרו דיווחים על מקרים של סירוב בקרב לוחמי החמאס להשתתף בחפירת המנהרות.

תגובת צה"ל למאמצי התודעה של האויב

החזבאללה והחמאס עושים מאמצים כבירים במלחמה התודעתית, ועל צה"ל לפעול לגבש מאמצי נגד בתחום הזה ולמסור את המלצותיו בעניין לדרג המ-

מאמצי התודעה כוללים את כל הפעולות הנעשות לשם תקשורת בין הדרג האסטרטגי-הצבאי לבין קהלי יעד שונים לצורך הערכת המצב בתחום התודעה וגיבוש ההמלצות לרמה הממונה

